UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

De Tempore Hyemales

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Feria. vi. post. ii. d[omi]nica[m] aduentus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30599

Visual Library

choꝛetis ⁊ alijs ꝗ̃plurimis in multa car⸗
nis auſteritate viuentibꝫ: quod non videt̃
poſſibile abſqꝫ dei gr̃a: que non poteſt da
re teſtimoniuꝫ falſitati. Et ſuꝑ oĩa nobis
ſufficiat teſtimoniũ ipſiꝰ dñi dicentꝫ Joã.
xiiij. Ego ſum via: veritas. ſ. infallibilis ⁊
vita. ſ. immoꝛtalis. Certiſſimi itaqꝫ ð ſuo
aduentu: ipſi toto corde famulemur: ⁊ ad
eiꝰ aduentũ ⁊ natiuitate celebrandã coꝛda
noſtra deuotiſſime ꝑparemus. Sꝫ heu ⁊c̃.

Pro tertio. Audiſtis ⁊c̃. Cauete ne
ſitis ingrati ⁊ incarnatiõis fructu ꝑ⸗
uandi. Nam ſicut ð̃. xij. q. ij. c. Eps ꝗ mã
cipiũ. et c. Liberti eccl̃ie. Ingratitudo re⸗
trudit manumiſſuꝫ in ſeruiturẽ. Et lex ci⸗
uilis di. C. de reuocãdis donatiõibꝫ l. fi⸗
nali. Immemoꝛ bñficij ꝓuãdus eſt bñfi⸗
cio. Pone caſum. Si filiꝰ regis quẽpiã vi⸗
rũ in carcere ſuo iuſte detẽtũ miſericoꝛdi⸗
ter liberauerit. et ille liberatꝰ liberatoꝛem
ſuũ malicioſe impugnet: nõne merito re⸗
trudendus eſt in carcerẽ: Certe ſic. Expo
ne ad ꝓpoſitũ. Notando tandeꝫ illð Ber.
Nihil ita deo diſplicet preſertim in filijs
gratie quẽadmodũ ingratitudo. Recog⸗
noſcamꝰ ꝰ dei miſcdiam qua vocauit. De
qua ð̃ Paulus. Gentes aũt ſuꝑ miſcdia
honoꝛare deũ. put a ꝑncipio expoſuimus
ꝓba apl̃i. Dico eñ chr̃m ⁊c̃.

Feria quinta poſt ſecundam domini⸗
cam aduentus

Feria ꝗ̃nta occurrit feſtum puriſſi⸗
me cõceptõis ſacratiſſime dei ma
tris anno pluꝛioꝛis aduentꝰ. Fiãt
ergo hac die de ipſa conceptõe ſermones.
vel alia die ꝗ̃ feſtum cadet.

Feria. vj. poſt. ij. dñicam aduentus

Hora eſt iam

⁊c̃. Deus ſpei impleat vos oĩ
gaudio ⁊ pace ĩ credẽdo. Ro.
xv. Hora eſt vt̃a ſomno ſurgatis: vt deꝰ
ſpei repleat ⁊c̃. In quibꝫ tãgit tria bona ꝗ̃
dant̃ ſurgẽtibꝫ a ſomno peccati.

Primũ eſt dei ſecuritas: cũ ð̃. deꝰ ſpei.

Secundũ eſt mentis iocũditas: reple⸗
at vos oĩ gaudio.

Tertiũ pacis tranꝗ̃llitas: et pace

De ꝑmo Heb. vi. Confugimꝰ ad tenen⸗
dam ꝓpoſitã ſpem ⁊c̃. De ſcðo Rho. xij.
Spe gaudẽtes. De tertio Rho. v. Juſti⸗
ficati ex fide ſpem ⁊c̃.

Hora eſt iam nos ⁊c̃.

Pro ꝑmo. An ĩfuſio luminis gr̃e ⁊ ex⸗
pulſio ſomni culpe ſint vnꝰ ⁊ idẽ mo⸗
tus: Supius ꝗdem queſitũ fuerat de oꝛ⸗
dine inter eas. et dictũ eſt ꝙ ibi tm̃ eſt oꝛ⸗
do nature ⁊ nõ tꝑis. Nũc ꝰ querit̃ An de
beat dici vna ⁊ eadẽ mutatio: Q, ſic. Oꝛ
idẽ videt̃ eſſe motꝰ ꝗ aer illũinatur ⁊ tene
bꝛa expellit̃. Cõtra. Hñt diſtinctos ter⸗
minos. Rñdet ſchola cõis diſt. xvj. iiij
ꝙ ſunt idẽ motꝰ. Sed doctoꝛ ſubtil̃ oppo
ſitũ tenet triplici rõne. Pꝛimo: qꝛ infuſio
gr̃e ð̃ mutationẽ realẽ. Expulſio aũt cul⸗
pe ſolã rõnis mutationẽ. Tranſeunte em̃
culpa actuali nihil remanet ĩ pctõꝛe a ꝗ̃ di
cat̃ pctõꝛ niſi relatio ratiõis. Scða ratio
eſt: qꝛ expulſiões culpaꝝ poſſunt eſſe plu⸗
res. vna aũt ſola eſt infuſio gr̃e. Tertia ẽ
quia põt eſſe infuſio gr̃e ſine expulſiõe cul
pe: vt patet in angelis. Et poſſꝫ eſſe expul
ſio culpe ſine infuſiõe gr̃e: vt patet ſi par⸗
ceret deꝰ peccatoꝛi relinꝗndo euꝫ in puris
naturalibꝫ. Di. ꝰ ꝙ nõ ſunt idem motus.
Sed h̃ modo bñ veꝝ ẽ ꝙ nunqꝫ fit expul
ſio culpe ſine infuſione gr̃e. Hec ex Sco.

Pro fundamẽto. Se inuicẽ ꝯcomitan
tur abiectio culpe ⁊ infuſio gr̃e: quẽadmo
dũ ⁊ in naturalibꝫ ð̃ Ariſto. ij. de genera
tione. Generatio vniꝰ ẽ coꝛruptio alteriꝰ
⁊ e cõtra. Qð intelligendũ eſt nõ cauſal̃r
ſed ꝯcomitatiue. Et de ꝟtute ⁊ vicio dicit
Horaciꝰ in ep̃lis. Virtꝰ eſt viciũ fugere:
et ſapiã ꝑma ſtulticia caruiſſe. Cũ ꝰ qrit̃:
An ꝰ infuſio ⁊c̃. Di. rñ. vt ſ̃. Poſtquam
dicas/ Multũ certe laboꝛãdũ vt expellan
tur pctõꝝ tenebꝛe: vt ſic nob̃ det̃ lumẽ di⸗
uine gr̃e: quã cũ hũerimus videbimꝰ ꝗ̃n⸗
ta ſit ⁊ ꝗ̃ tenebꝛoſa pctõꝝ feditas: ⁊ ñ aũ
Anſ̃. li. de ſimilitudinibꝫ. Cõſuetudo! vi⸗
cij eſt vt non facile videat̃ ab eo qui eo ꝑ⸗
mitur: ſed mox vt ab eo ſe alienauerit: tũc
demũ conſiderat in quanta miſeria ⁊ fedi
tate iacuerat. Hoc attendite miſeri pecca
toꝛes: lubꝛici: auari: guloſi ⁊c̃. Certe non
bene videbitis pctõꝝ veſtroꝝ hoꝛroꝛẽ ꝗ̃⸗
uſqꝫ ea reliqueritis. Figura Exodi
xiiij. Leuãtes filij iſrael oculos viderunt

egyptios poſt ſe. Egyptus interp̄tat tene
bra ꝛ ſignificat pctm̄ qd̄ eſt ſemper in tene
bra quā tunc hō p̄mo cogſcit cū ab ea rece
dit per ꝯtritionē ꝛ verā cōfeſſionē Oſee. v.
vidit iudas. i. verus cōfitens vinculū ſuū.

PRe ſcd̄o articu. In p̄cedenti ꝛc. Nūc
dicendū ꝙ n̄ debuit expectare finē mūdi/
ꝛ tn̄ aliq̄diu rōnabiliter diſtulit. Primū
pōt ſic pbari. Si em̄ expectaſſet finē mun/
di. vt dicit Tho. iij. pte. totaliter dei noti/
cia ꝛ reuerentia ꝛ moꝝ venuſtas ſeu ho/
neſtas abolita fuiſſet in terris. Cauete er
go vos pctōres ne vſq ad finē mundi. i. vſ
q ad mortē differatis ip̄m ſpūaliter reci/
pere: imo vt d᷑ Eſa. lv. Querite dn̄m duꝫ
inueniri pōt. Hoc itaq breuiter dicto ꝙ
non debuerit finē mundi expectare. Dica
mus quomodo rōnabile fuit ip̄m aliq̄diu
diſtuliſſe. Et hoc potiſſime apparet ꝑ tres
rationes.

Prima eſt ꝓpter offenſionis punitionē.

Scd̄a eſt propter tranſgreſſionis con/
ditionem.

Tertia eſt propter promotionis ordi/
nationem.

Prima eſt ꝓpter ꝛc. In h̄ em̄ modo ma/
nifeſtat᷑ diuine vltionis ſeueritas ꝯ pctm̄
ꝙ clamores ꝛ luctꝰ humani generis tāto
tp̄e ſuſtinuit anq̄ remediū dare vellet. In
hoc euidenter ptꝫ ꝙ grauiter ꝯ pctm̄ ira/
ſcat᷑. ij. Paral. xxvj. Inſuſtētabilis ira tua
ſup pctōres. Scd̄a ꝓpter tranſgreſſionis
ꝯditionem. Hō em̄ ꝑ ſupbiam peccauerat.
ideo ꝑ humilitatē liberandus erat vt vicꝫ
ſe infirmū cognoſceret ꝛ liberatore indigē
tem. Vn̄ ſup illud Gal. iij. Ordinata ꝑ an
gelos in manu mediatoris. tunc dicit glo
ſa. Magno ꝯſilio factū eſt vt poſt homis
caſum nō ilico dei filiꝰ mitteret᷑. Reliquit
em̄ deus prius hominē in libertate liberi
arbitrij i lege naturali vt ſic vires ſuas co
gnoſceret vbi cū deficeret legem acciperet q̄
inualuit morbꝰ nō legis ſꝫ nature vicio vt
ita cognita ſua īfirmitate clamaret ad me
dicū ꝛ gratie q̄reret auxilium. Hec gloſa.
Vbi nota ꝙ humanū genus conuictū eſt
de ignorantia ante legꝭ datione/ et deinde
de impotentia poſt legem datā. Nunc aūt
conuincit᷑ de malicia quia venit filius dei
tollens tenebras ignorantie/ fortificans
fragilitatē noſtram dando arma ſpūalia q̄
bus nos protegere poſſumus. Ideo ma/
loruꝫ chriſtianoꝝ peccata ſunt magis im/
putanda malicie q̄ peccata ante chr̄i ad/
uentum cōmiſſa. Vn̄ malo chr̄iano dictu
rus eſt chr̄s qd̄ dicebat philoſophia Bo
ecio li. de conſol. At talia tibi contulera/
mus arma q̄ niſi prior abieciſſes inuicta te
firmitate tuerentur. Tertia ꝓpter p̄mo
tionis ordinationeꝫ. vt vicꝫ ab imperfecto
ad ꝑfectum p̄cederet᷑. Vn̄ dicit Paulus. j.
Coꝝ. xv. Non prius qd̄ ſpirituale eſt/ ſed
qd̄ animale. deinde qd̄ ſpirituale. Primus
homo de terra terrenus. Scd̄s de celo ce/
leſtis. Vn̄ etiam decebat figuras ꝛ ꝓphe/
tias tanti myſterij prenunciatiuas p̄cedere
vt ſic cōmendaret᷑ tanti beneficij excellen/
tia. Et ſi inſtes q: charitas nō tardat ſub
uenire amico neceſſitatē patienti ſm̄ illud
Prouer. iij. Ne dicas amico vade ꝛ reuer
tere cras ꝛ dabo tibi/ cū ſtatim poſſis da/
re. Dicendū ſm̄ Thom̄. ꝙ charitas ſalua
oportunitate ꝛ perſonaꝝ conditione. Si ei
medicus ſtatim a pricipio egritudinis da/
ret infirmo medicinā: minus quandoq ꝓ
ficeret vel magis lederet q̄ iuuaret. Non
ergo voluit deus ſtatim a principio reme
dium incarnationis exhibere ne illud ho/
mo ex ſuperbia contemneret ſi prius ſuam
infirmitatē non cognoſceret. O q̄ felix q̄
iocunda dici pōt hec etas nr̄a. O vere ſe/
culum aureum in quo experimur dulcedi/
nem incarnati verbi quā ante ꝑ multa mi
lia annoruꝫ expectantes petierunt Adam
noe/ abraam/ iſaac/ iacob/ Moyſes/ dauid
eſaias/ daniel/ ꝛ alij q̄plurimi patriarche
et prophete/ nec tamen viderunt. Hinc ſal
uator dicebat diſcipulis ſu. Matthei. xiij
Veſtri oculi beati qui vident que vos vi/
detis: et aures veſtre beate que audiunt q̄
vos auditis. Amen dico vobis/ q: multi
prophete et iu. cupierunt videre q̄ vos vi/
detis: et non vi. et audi. que audi. et nō au
dierunt. O ſomnolenti pctōres expergiſci
mini ad tanti myſterij cōtemplationē. Sꝫ
heu pauci faciunt. O negligens aīa con
tēplare ꝙ adā poſtq̄ vixit nongentꝭ trigi/
ta annis. vt habet᷑ Gen̄. v. In ſacrificijs ꝛ
oronibꝰ ſemꝑ clamās veni dñe ieſu. non tn̄
videre meruit q̄uis cū lachrymis poſtula
ret ſed moriēs ad loca tenebraꝝ deſcēdit.
idip̄m fec̄ filiꝰ eiꝰ ſeth viuēs ānis nōgentꝭ

xij. hoc omnes alij iuſti ab Adam vſq₃ ad
Noe. Interficit abel innocens ⁊ clamauit
eius ſanguis ad deū: tn̄ ad celū aſcendere
nō valuit. Noe vir iuſtus cum diu chriſtū
deſideraſſet nongentis ⁊ q̄nquagita annis
vt hr̄ Gen̄. ix. moriens/luce diuina priua
tus eſt. Sic ⁊ abraam ſctiſſim⁹ centeſimo
ſeptuageſimoq̄nto [illegible] ſue anno moriēs
vt hr̄ Gen̄. xxvij. deſcēdit ad inferos. Ibi
Iſaac: ibi iacob: ibi oēs illius tp̄is vſq₃ ad
mortem chr̄i. O q̄ felix ſi penitere velis.
Et ſume exemplū in Stephano q̄ int̄ pſe
cutores clamauit. Video celos ap. Com
burit̄ Laurētiꝰ ⁊ ſtatim volat ad celū. Lō
gū eſſet apl'oꝝ: martyꝝ ⁊ ꝯfeſſoꝝ atq₃ vir
ginū exēpla narrare. Sed illud ꝑtereūdū
nō eſt ꝙ latro crucifigit̄ qui m'lta flagitia
ꝑpetrauerat. ⁊ ipe ſe cōmendans chr̄o: ipa
die eadē in ꝑadiſo ē receptꝰ. O q̄ miſeri q̄
cito ad dn̄m nō ꝯfugiūt. Audite ipm̄ fon
tem gr̄e clamantē in tēplo Ioan. vij. Si
q̄s ſitit veniat ⁊c̄.

P Ro tertio art. ⁊c̄. Conſideretis ḡ ꝙ
nos q̄ ſumꝰ tp̄e legis gr̄e et ꝑbi incar
nati multo ſtrictiꝰ obligamur deo q̄ꝫ q̄ an̄
fuerūt. Et ideo ſi ingrati fuerimꝰ: grauiꝰ
puniēdi. Dicit em̄ lex. Vbi grauior eſt ma
licia: grauior dꝫ eſſe ⁊ pena. ff. d̄ ſeruis fu
gitiuis. Et extra. c. Freq̄nter vt lite nō cō
teſtata. §. fi. Cōſiderate q̄s ē magis obliga
tus: aut cui ſolū eſt ꝓmiſſum bn̄ficiuꝫ: aut
qui iam recepit. et q̄s eoꝝ grauiꝰ offendit
bn̄factori ſi fuerit ingratꝰ: certuꝫ eſt ꝙ ille
q̄ recepit. Expone ⁊c̄. notādo illud q̄d d̄t
apl's Pau. Col'. j. Gr̄as agētes deo ⁊ pr̄i
q̄ dignos nos fecit in ꝑtē ſortis ſanctorū in
lumine. Nec dubiū ſi gr̄as egeritis ⁊c̄. Re-
plebit vos dn̄s ſpei oi gaudio ⁊ pace ī cre
dendo. vt ab exordio expoſuimꝰ.

Sabbato an̄ tertiā dn̄icam aduentus.

H Ora eſt iam ⁊c̄. Abundetis in ſpe ⁊ virtute
ſpūſſcti Rho. xvj. Hora eſt ⁊c̄.
vt abūdetis ⁊c̄. Vbi nota ꝙ ex ſpe veniunt
tria bona

Primū eſt mentis cōfirmatio cōtra tur-
binem aduerſe tentationis.

Secundū eſt mētis fortificatio ad ꝓm-
ptitudinē virtuoſe operationis.

Tertiū eſt mentis eleuatio ad dulcedi-
nem future ꝯtemplationis.

De ꝑmo Heb. vj. Spem ſicut ancorā
habemꝰ ⁊c̄. ſeruantē. ſ. a ꝓcella tētationum
et tribulationū. De ſcd̄o Eſa. xl. Qui ſpe
rant in dn̄o mutabūt fortitudinem ⁊c̄. De
tertio Heb. vj. Spem habemꝰ incedentē
vſq₃ ad interiora velaminis vbi ꝑn. ꝓ no. in
tro. ieſus. Vn̄ ſpes q̄dā mō an̄ tp̄s nos in-
troducit in poſſeſſionē ꝑadiſi.

Hora eſt ⁊c̄. Tres articuli.

P Ro ꝑmo articulo. An oīs ſomnꝰ pec
cati ſit voluntariꝰ: Q₃ nō. Prouerb.
xxiiij. Septies in die cadit ⁊c̄. Vbi d̄t glo
ſa. Singulis dieb₉ ꝑ fragilitatē vl' neceſſi
tatē carnis vel nolētes vel inuiti peccamꝰ

Cōtra. Aug. Adeo pctm̄ eſt voluntariū
vt nullo modo ſit pctm̄ niſi ſit voluntariuꝫ.

Rn̄det Bona. in. ij. di. xlj. Voluntariuꝫ
pōt aliq̄d dici tripl'r. Aut volūtate aliena.
Aut volūtate ꝓpria. Aut partim volūta-
te aliena: ⁊ partim volūtate ꝓpria. Primo
modo pctm̄ originale eſt voluntariū. Se
cundo modo pctm̄ actuale mortale. Ter-
tio modo veniale: illud maxime quod ꝓ
uenit ex repugnantia carnis ad ſpm̄. Iō
ſm̄ Aug. tenet q̄dā mō rōnem pene: ⁊ q̄dā
modo rōnem culpe. Eſt aūt veniale aliq̄d
ſimpl'r voluntariū: ſicut q̄d fit ex delibera
tione. vt mēdaciū iocoſum. Ad illud aūt
q̄d obijcit̄. Dicēdū: ꝙ d̄r aliq̄s inuitꝰ pec-
care nō ꝑ ꝑuationem volūtatis oīmodam:
ſed ꝑ ꝑuationē volūtatis plene ſeu cōplacē
tie. Hec Bona. Pro fundamēto. Hec
eſt em̄ phoꝝ ſnīa ꝙ vicia ſunt voluntaria.
Ariſtot. iij. Eth. Voluntarie praue ope-
rans prauꝰ efficit̄. Ad q̄d etiam applicari
pōt illud Ouidij de ponto. Animꝰ tn̄ oīa
vincit. Sūt tn̄ aliq̄ pctā alijs grauiora et
leuiora ⁊ q̄ſi digna venia. iuxta illud Ho-
ratij in poetria. Sunt delicta q̄dam in q̄-
bus ignouiſſe velimꝰ. Nā neq₃ chorda ſo
num reddit quē vult manꝰ ⁊ mēs. Poſcē-
tiq₃ grauē ꝑſepe amittit acutū. Cum ḡ q̄
rit̄ An oīa pctā ſint voluntaria: Dic rn̄. vt
ſup. Ex q̄ patet ꝙ nō ſunt in pctis excuſa-
tiōes q̄rēde. Iō Ps. Reuela dn̄o viā tuā
ſcꝫ apte ſine excuſatiōib₉. Sequit̄. Et ſpe-
ra in eo ⁊ ipe faciet ⁊ deducet q̄ſi lumē iu-
ſticiā tuā ſed n̄ alias. Audite q̄ excuſatōes